

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ مُحَمَّدًا وَّ نُصَلِّیْ عَلٰی رَسُوْلِهِ الْکَرِیْمِ وَعَلٰی عَبْدِهِ الْمَسِیْحِ الْمَوْعُوْدِ

ਖੁਲਾਸਾ ਖ਼ਤਬਾ ਜੁਮਆ 17.06.2016

ਵੱਲੋਂ : ਨਜ਼ਾਰਤ ਨਸ਼ਰੋ ਇਸ਼ਾਅਤ ਕਾਦੀਆਂ

ਰਮਜ਼ਾਨ ਵਿੱਚ ਜੱਦ ਕਿ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਮਸਜਿਦ ਵੱਲ ਵੀ ਹੈ ਰੱਬ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਅਤੇ ਜਮਾਤ ਨਾਲ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਧਿਆਨ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਫ਼ਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਦੁਆਵਾਂ ਜੋ ਧਰਮ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲ ਦੇਣ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਹਨ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ । ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੁਆਵਾਂ ਇਹੋ ਹਨ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਦੁਆਵਾਂ ਸੰਸਾਰਕ ਦੁਆਵਾਂ ਬਾਦ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ । ਸਾਡੀਆਂ ਸੰਸਾਰਕ ਲੋੜਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਆਵਾਂ ਤਾਂ ਰੱਬ ਆਪ ਵੀ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ।

ਸਯੱਦਨਾ ਹਜ਼ਰਤ ਅਮੀਰੁਲ ਮੋਮਿਨੀਨ ਖ਼ਲੀਫ਼ਾਤੁਲ ਮਸੀਹ ਖ਼ਾਮਿਸ ਅਯੱਦਾਹੁਲੱਹ ਤਆਲਾ ਬਿ ਨਸਰਿਹਿਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਦੇ ਜੁਮਏ ਦੇ ਖ਼ਤਬੇ ਦਾ ਸਾਰ ਜੋ ਆਪ ਜੀ ਨੇ 17 ਜੂਨ 2016 ਈ. ਨੂੰ ਮਸਜਿਦ ਬੈਤੁਲ ਫ਼ਤੂਹ ਲੰਦਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ।

ਤਸ਼ੱਹੁਦ, ਤਊਜ਼ ਅਤੇ ਸੂਰਤ ਫ਼ਾਤਿਹਾ ਦੀ ਤਲਾਵਤ ਦੇ ਬਾਦ ਹਜ਼ੂਰ ਅਨਵਰ ਅਯੱਦਾਹੁਲੱਹ ਤਆਲਾ ਬਿ ਨਸਰਿਹਿਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਨੇ ਸੂਰਤ ਬਕਰਹ ਦੀ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਆਇਤ ਦੀ ਤਲਾਵਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਰਥ ਵਰਨਣ ਕੀਤੇ ।

(وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ ۖ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ ۗ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ)

ਵ ਇਜ਼ਾ ਸਾਅਲਾਕਾ ਇਬਾਦੀ ਅੱਨੀ ਫ਼ ਇੰਨੀ ਕਰੀਬ, ਉਜੀਬੁ ਦਾਵਾਤਦੱਆਇ ਇਜ਼ਾ ਦਆਨਿ ਫ਼ਲ ਯਸਤਾਜੀਬੂਲੀ ਵਲ ਯੂਮਿਨੂਬੀ ਲ-ਅਲੱਹੁਮ ਯਰਸ਼ੁਦੁਨ ।

ਅਰਥ : ਅਤੇ ਜੱਦ ਮੇਰੇ ਬੰਦੇ ਤੈਥੋਂ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ ਤਾਂ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਮੈਂ ਨੇੜੇ ਹਾਂ । ਮੈਂ ਦੁਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਦੁਆ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪੁਕਾਰਦਾ ਹੈ । ਸੋ, ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਉੱਪਰ ਲਬੈਕ (ਹਾਜ਼ਰ ਹਾਂ) ਆਖਣ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਉੱਪਰ ਈਮਾਨ ਲਿਆਉਣ ਤਾਂ ਜੋ ਸੁਮਾਰਗ ਪਾਉਣ ।

ਇਹ ਆਇਤ ਰੋਜ਼ਾ ਰਖਣ ਦੇ ਹੁਕਮ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਆਇਤਾਂ ਦੇ ਲਗਭਗ ਵਿੱਚਕਾਰ ਰੱਖਕੇ ਰੱਬ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਰਮਜ਼ਾਨ ਅਤੇ ਦੁਆਵਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਬੰਧ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੁਆਇਆ ਹੈ । ਹਜ਼ਰਤ ਖ਼ਲੀਫ਼ਾਤੁਲ ਮਸੀਹ ਅਵੱਲ ਰਜ਼ੀ ਅਲੱਹੁ ਅਨਹੁ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਉਂ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰੋਜ਼ਾ ਜਿਵੇਂ ਤਕਵਾ (ਸੰਜਮਤਾ) ਸਿਖਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਰੱਬ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਸਾਧਨ ਹੈ । ਸੋ, ਕੇਵਲ ਰਮਜ਼ਾਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਦੁਆਵਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਨਗੀ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜੱਦ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਤਕਵਾ ਸਿਖਣ, ਤਕਵਾ (ਸੰਜਮਤਾ) ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਧਨ

ਬਨਾਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜੱਦ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਰੱਬ ਨਾਲ ਰਮਜ਼ਾਨ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੰਬੰਧ ਕੇਵਲ ਰਮਜ਼ਾਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ ਸਗੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪ੍ਰਕਟ ਹੋਣਗੇ । ਅਲੱਹ ਤਆਲਾ ਨੇ ਵੀ ਇਹੋ ਇਸ ਆਇਤ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਨੇੜੇ ਹਾਂ । ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਾਮ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੂੰ ਜਕੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰੱਬ ਨੇੜੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਿੰਨ੍ਹਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ? ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੋ ਰੱਬ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮਨਦੇ ਹਨ । ਰੱਬ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਫ਼ਲ-ਯਸਤਾਜੀਬੁਲੀ' (فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي) ਉੱਪਰ ਅਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਰੱਬ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਅਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਈਮਾਨ ਰਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰੱਬ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਹੈ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਉੱਪਰ ਅਮਲ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਉਸ ਲਈ ਖ਼ਾਲਸ ਹੋਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਮੰਗਾ ਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਮੇਰੀਆਂ ਦੁਆਵਾਂ ਸੁਣੇਗਾ ।

ਸੋ, ਜੋ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੁਆਵਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਦੁਆਵਾਂ ਕੁਬੂਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਕਿ ਕਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਰੱਬ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਉੱਪਰ ਅਮਲ ਹੈ ? ਜੇਕਰ ਸਾਡੇ ਅਮਲ ਨਹੀਂ, ਸਾਡਾ ਈਮਾਨ ਕੇਵਲ ਰਸਮੀ ਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਾਡਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗ਼ਲਤ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪੁਕਾਰਿਆ ਪਰ ਸਾਡੀਆਂ ਦੁਆਵਾਂ ਕੁਬੂਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ । ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵਰਨਣ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿ ਰੱਬ ਨੇ ਕੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਰੱਬ ਨੇ ਇਹ ਵਰਨਣ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਅਜਿਹੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਤਕਵਾ (ਸੰਜਮਤਾ) ਤੇ ਰੱਬ ਤਰਸੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਕਿ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾ । ਤਕਵਾ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ ਰੱਬ ਤੋਂ ਡਰਨ, ਰੱਬ ਦਾ ਖੌਫ਼ ਹੋਵੇ ਫਿਰ ਰੱਬ ਸੁਣਦਾ ਹੈ । ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਕਿ ਮੇਰੇ ਉੱਪਰ ਈਮਾਨ ਲਿਆਉਣ, ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਈਮਾਨ ? ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਈਮਾਨ ਕਿ ਰੱਬ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੇ ਕੁਦਰਤਾਂ ਰਖਦਾ ਹੈ । ਗ਼ੈਬ ਉੱਪਰ ਈਮਾਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਰੱਬ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹਾ ਬੋਧ ਮਿਲੇਗਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਰੱਬ ਦੇ ਵਜੂਦ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਹੋਣ ਅਤੇ ਦੁਆਵਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਦੇਣ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ । ਪਹਿਲਾਂ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਈਮਾਨ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਫਿਰ ਅਲੱਹ ਤਆਲਾ ਕਦਮ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ । ਦੁਆਵਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਨਗੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ, ਉਸ ਦੇ ਉਸੂਲ, ਉਸ ਦਾ ਫ਼ਲਸਫ਼ਾ ਆਦਿ ਉੱਪਰ ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਨੇ ਬਹੁਤ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੌਕਿਆਂ ਉੱਪਰ ਚਾਨ੍ਹਣਾ ਪਾਇਆ ਹੈ ।

ਆਪ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਅਮਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ ਉਹ ਦੁਆਵਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸਗੋਂ ਰੱਬ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਉਸ ਲਈ ਦੁਆਵਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੋ ਅਰਥ ਇਸ ਦੁਆ ਦੇ ਹਨ । ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਆਪਣੇ ਅਮਲਾਂ ਦੀ ਆਸਥਾ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੇ ਕਿਉਂਕਿ ਰੱਬ ਦੀ ਆਦਤ ਹੈ ਕਿ ਸੁਧਾਰ ਸਬਬਾਂ ਦੀ ਪੂਰਨਤਾ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਉਹ ਕੋਈ ਨ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਸਬਬ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਸੁਧਾਰ ਦਾ ਮੂਜਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਉਹ ਲੋਕ ਇਸ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਰਤਾ ਗੌਰ ਕਰਨ ਜੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੱਦ ਦੁਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਬਬਾਂ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ । ਉਹ ਨਾਦਾਨ ਹਨ, ਸੋਚਣ ਕਿ ਦੁਆ ਆਪ ਇਕ ਗੁਪਤ ਸਬਬ ਹੈ ਜੋ ਦੂਜਿਆਂ ਸਬਬਾਂ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ।

ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ 'ਇਯੱਕਾ ਨਾਬੁਦੁ' (إِيَّاكَ نَعْبُدُ) ਦੀ ਪਹਿਲ 'ਇਯੱਕਾ ਨਸਤਾਈਨ' (إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ) ਉੱਪਰ ਜੋ ਦੁਆ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਰੱਬ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਇਉਂ ਹੀ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸਬਬ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਪਿਆਸ (ਤ੍ਰੇਹ) ਬੁਝਾਉਣ ਲਈ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਭੁੱਖ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਭੋਜਨ ਉਪਲਬਧ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਬਬਾਂ ਰਾਹੀਂ। ਸੋ, ਇਹ ਸਬਬਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਇਉਂ ਹੀ ਚਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਬਬ ਜ਼ਰੂਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰੱਬ ਦੇ ਇਹ ਦੋ ਨਾਂ ਹੀ ਹਨ 'ਕਾਨਲੱਹੁ ਅਜ਼ੀਜ਼ਨ ਹਕੀਮ' (كَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا) ਅਜ਼ੀਜ਼ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਇਕ ਕੰਮ ਕਰ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਹਕੀਮ ਇਹ ਕਿ ਹਰ ਇਕ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਹਿਕਮਤ (ਦਾਨਾਈ) ਨਾਲ ਮੌਕਾ ਮਹਿਲ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰ ਦੇਣਾ। ਦੇਖੋ ਪੇੜ ਪੌਦਿਆਂ ਤੇ ਧਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਗੁਣ ਰੱਖੇ ਹਨ ਤੁਰਬੁਦ (ਤਿਯੋੜੀ) ਨੂੰ ਹੀ ਦੇਖ ਲਓ ਉਹ ਇਕ ਦੋ ਤੇਲੇ ਤੱਕ ਦਸਤ ਲੈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਸੁਕਮੋਨੀਯਾ (ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਗੋਂਦ)। ਰੱਬ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਤਾਂ ਕਾਦਰ ਹੈ ਕਿ ਇਉਂ ਹੀ ਦਸਤ ਆ ਜਾਣ ਜਾਂ ਤ੍ਰੇਹ ਬਿਨਾ ਪਾਣੀ ਦੇ ਹੀ ਬੁਝ ਜਾਵੇ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਅਜੂਬਿਆਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਕਰਾਉਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੰਨ੍ਹੀ ਜਾਨਕਾਰੀ ਤੇ ਗਿਆਨ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਰੱਬ ਦੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਪਕੜ ਕਰਕੇ ਨੇੜਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਪ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੰਗਣਾ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਖ਼ਾਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰਵਾਨਗੀ ਰੱਬ ਦਾ, ਜੋ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਮਨੁੱਖ ਉਹ ਝੂਠਾ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਦੀ ਉਧਾਰਣ ਜੋ ਮੈਂ ਵਰਨਣ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਹ ਦੁਆ ਦੀ ਫਿਲਾਸਫ਼ੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਲ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਰਹਮਾਨੀਯਤ ਤੇ ਰਹੀਮੀਯਤ ਦੋ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜੋ ਇਕ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ ਦੂਜੀ ਨੂੰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ। ਰਹਮਾਨੀਯਤ ਦਾ ਇਹੋ ਤਕਾਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚ ਰਹੀਮੀਯਤ ਤੋਂ ਫ਼ੈਜ਼ ਲਾਭ ਉਠਾ ਸਕਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਪੈਦਾ ਕਰੇ। ਜੋ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਉਹ ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਨੇਮਤਾਂ ਦਾ ਇਨਕਾਰੀ ਹੈ। 'ਇਯੱਕਾ ਨਾਬੁਦੁ' (إِيَّاكَ نَعْبُدُ) ਦੇ ਇਹੋ ਅਰਥ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੇਰੀ ਇਬਾਦਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਜਾਹਿਰੀ ਸਾਧਨਾਂ ਤੇ ਸਬਬਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜੋ ਤੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਦੇਖੋ ਇਹ ਜੀਭ ਜੋ ਅੰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਨ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਜੀਭ ਦੁਆ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜੋ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੱਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਟ ਕਰ ਸਕੇ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਦੁਆ ਦਾ ਕੰਮ ਜੀਭ ਨਾਲ ਕਦੇ ਵੀ ਨ ਲਈਏ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਡੀ ਮੂਰਖਤਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰੋਗ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਉਹ ਜੁਬਾਨ ਨੂੰ ਲੱਗ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਕ ਹੀ ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਜੁਬਾਨ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਛੱਡ ਬਹਿੰਦੀ ਹੈ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਗੂੰਗਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੋ ਦੇਖੋ ਇਹ ਕਿੰਨੀ ਰਹੀਮੀਯਤ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਜੁਬਾਨ ਦੇ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕੰਨ੍ਹਾ ਦੀ ਬਣਾਵਟ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਸੁਣਾਈ ਨ ਦੇਵੇ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਿਲ ਦਾ ਹਾਲ ਹੈ ਨਿਮਰਤਾ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਰੱਖੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੋਚਣ ਤੇ ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਬਿਮਾਰੀ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਭ ਲਗਭਗ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਗਲਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅੰਗ ਕਿਵੇਂ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਨੇਮਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰੀਏ? ਜੇਕਰ ਇਹਨਾਂ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਪਾਰ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਹਨ ਬੇਕਾਰ ਛੱਡ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੰਦੇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਨੇਮਤਾਂ ਦੇ ਇਨਕਾਰੀ ਹਾਂ। ਸੋ, ਚੇਤੇ ਰੱਖੋ ਕਿ ਜੇਕਰ ਆਪਣੇ ਅੰਗਾਂ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਕਾਰ ਛੱਡਕੇ ਦੁਆ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਦੁਆ ਕੁਝ ਵੀ ਲਾਭ ਨਹੀਂ

ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੱਦ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਤਾਂ ਦੂਜੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕਾਰ ਆਮਦ ਤੇ ਲਾਹੇਵੰਦ ਬਣਾ ਸਕਣਗੇ ।

ਦੁਆ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸਰੂਰ (ਆਨੰਦ) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂਨੂੰ ਦੁੱਖ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿੰਨ੍ਹਾ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਆਨੰਦ ਤੇ ਸਰੂਰ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਵਾਂ । ਇਹ ਤਾਂ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ । ਸੰਖੇਪ ਇਹ ਕਿ ਦੁਆ ਦੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅੰਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਚੰਗੇ ਅਮਲਾਂ ਤੇ ਆਸਥਾ ਪੈਦਾ ਕਰੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀ ਆਸਥਾ ਨੂੰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਅਮਲਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ ਅਤੇ ਦੁਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸੰਭਵਤਾ ਰੱਬ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

ਰੱਬ ਦੇ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਿੱਚ ਰੱਬ ਦੁਆਵਾਂ ਵੀ ਸੁਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਨੇੜਤਾ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟਵਾ ਕਰੇ । ਇਸ ਬਾਰੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ :

ਸ਼ਰਤ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਰੱਬ ਨਾਲ ਹੋਵੇ । ਰੱਬ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਭੋਤਕ ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ ਸਾੜਕੇ ਇਕ ਨਵਾਂ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਇਨਸਾਨ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ । ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਕੁਝ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਕੁਝ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ ਸੀ । ਭਾਵ ਰੱਬ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਸਾਮਾਨ ਆਪਣੀ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਮਿਹਰ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਨ ਲਈਏ ਅਤੇ ਰੱਬ ਵੱਲ ਪੈਰੂ ਨ ਪੁੱਟੀਏ ਤਾਂ ਕਿੰਨ੍ਹੀ ਸੁਸਤੀ, ਆਲਸ ਤੇ ਨਾਸ਼ੁਕਰੀ ਹੈ ।

ਰੱਬ ਦੀ ਮਆਰਫ਼ਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਕੀ ਹਨ, ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਪ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਹੈ, ‘خُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا’ (ਖੁਲਿਕਲ ਇਨਸਾਨੁ ਜ਼ਈਫ਼ਾ) ਮਨੁੱਖ ਕਮਜ਼ੋਰ ਮਖਲੂਕ ਹੈ । ਉਹ ਰੱਬ ਦੀ ਮਿਹਰ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ । ਮਿਹਰ ਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਨਸਾਨ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ । ਉਸ ਦਾ ਵਜੂਦ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਰੱਬ ਦੀ ਮਿਹਰ ਉੱਪਰ ਅਧਾਰਤ ਹੈ । ਮੂਰਖ ਹੈ ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਜੋ ਆਪਣੀ ਅਕਲ ਅਤੇ ਸੂਝਬੂਝ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਧੰਨ’ਤੇ ਚੰਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਰੱਬ ਦਾ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਕਿੱਥੋਂ ਲਿਆਇਆ ? ਅਤੇ ਦੁਆ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀ ਨਿਰਬਲਤਾ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਤੇ ਕਲਪਨਾ ਕਰੇ । ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਆਪਣੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਉੱਪਰ ਗੌਰ ਕਰੇਗਾ ਤਿਵੇਂ ਤਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦੀ ਮਦਦ ਦਾ ਮੁਥਾਜ ਦੇਖੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੁਆ ਲਈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਇਕ ਜੋਸ਼ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਜੱਦ ਕਿਸੇ ਔਕੁੜ ਵਿੱਚ ਫਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਜਾਂ ਤੰਗੀ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਪੁਕਾਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੀਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮੰਗਦਾ ਹੈ । ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਣਤਾਈਆਂ ਉੱਪਰ ਗੌਰ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਰੱਬ ਦੀ ਮਦਦ ਦਾ ਮੁਥਾਜ ਦੇਖੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਰੂਹ (ਆਤਮਾ) ਪੂਰੇ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਪੀੜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਬੇਕਰਾਰ ਹੋਕੇ ਰੱਬ ਦੇ ਦਰ ਵਿੱਚ ਆਣ ਪਏਗੀ ਅਤੇ ਚੀਕਾ ਮਾਰੇਗੀ ਅਤੇ ਹੇ, ਰੱਬਾ ! ਹੇ, ਰੱਬਾ !! ਕਹਿਕੇ ਪੁਾਰੇਗੀ ।

ਹਜ਼ੂਰ ਅਨਵਰ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ : ਸੋ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਦੁਆ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਜੱਦ ਮਨੁੱਖ ਇਹ ਕਰੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਰੱਬ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਦੇ ਦਰ ਖੁਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਬਾਕੀ ਦੁਆਵਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕੁਬੂਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਰੱਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨੇੜਤਾ ਅਤੇ ਦੁਆਵਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਜੋ ਤਰੀਕੇ ਦੱਸੇ ਹਨ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਸਾਧਨ ਨਮਾਜ਼ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ । ਇਸ ਬਾਰੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ :

ਨਮਾਜ਼ ਦਾ ਅਸਲੀ ਉਦੇਸ਼ ਤੇ ਬੋਧ ਦੁਆ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਆ ਮੰਗਣੀ ਰੱਬ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨੀਯਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ । ਉਧਾਰਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਸਾਧਾਰਣ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੱਦ ਬੱਚਾ ਰੋਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਪ੍ਰਕਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾਂ ਕਿੰਨੀ ਬੇਕਰਾਰ ਹੋਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਦਿੰਦੀ ਹੈ । ਰੱਬ ਅਤੇ ਬੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਰ ਕੋਈ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ । ਜੱਦ ਇਨਸਾਨ ਰੱਬ ਦੇ ਦਰ ਉੱਪਰ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਤਿਅੰਤ ਆਜ਼ਜ਼ੀ ਤੇ ਵਿਨਮ੍ਰਤਾ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰੱਬੀ ਕਰਮ ਜੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਉੱਪਰ ਮਿਹਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਰੱਬ ਦੀ ਮਿਹਰ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਦਾ ਦੁੱਧ ਵੀ ਇਕ ਪੀੜ੍ਹਾ ਤੇ ਦਰਦ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਰੱਬ ਦੀ ਮਿਹਰ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਦੁੱਧ ਜੇਕਰ ਪੀਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਰ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਵੀ ਆਜ਼ਜ਼ੀ ਵਿਨਮ੍ਰਤਾ, ਹੰਝੂ ਤੇ ਚੀਕਣਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਰੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ।

ਸੋ, ਰਮਜ਼ਾਨ ਵਿੱਚ ਜੱਦ ਕਿ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਮਸਜਿਦ ਵੱਲ ਵੀ ਹੈ ਰੱਬ ਦੀ ਮਿਹਰ ਅਤੇ ਨਮਾਜ਼ ਜਮਾਤ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਹੈ । ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਨਫ਼ਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਦੁਆਵਾਂ ਜੋ ਧਰਮ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲ ਦੇਣ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਹਨ ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ । ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੁਆਵਾਂ ਇਹੋ ਹਨ । ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਦੁਆਵਾਂ ਸੰਸਾਰਕ ਦੁਆਵਾਂ ਬਾਦ ਵਿੱਚ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ । ਸਾਡੀਆਂ ਸੰਸਾਰਕ ਲੋੜਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਆਵਾਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਰੱਬ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਇਕ ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਦੀ ਇਕ ਦੁਆ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਰੱਬ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ । ਰੱਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਇਹ ਦੁਆ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ :

ਹੇ, ਰਬੁੱਲ ਆਲਾਮੀਨ, ਤੇਰੇ ਉਪਕਾਰਾਂ ਦਾ ਮੈਂ ਧੰਨਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ । ਤੂੰ ਅਤਿਅੰਤ ਮਿਹਰਬਾਨ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੇਰੇ ਅਥਾਹ ਉਪਕਾਰ ਮੇਰੇ ਉੱਪਰ ਹਨ, ਮੇਰੇ ਪਾਪ ਬਖ਼ਸ਼ ਤਾਂ ਜੋ ਮੈਂ ਹਲਾਕ ਨ ਹੋ ਜਾਵਾਂ । ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਖ਼ਾਲਸ ਮੁਹਬੱਤ ਪਾ ਤਾਂ ਮੈਂਨੂੰ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਰਦਾ ਪੋਸ਼ੀ ਫ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਮੈਂਥੋਂ ਅਜਿਹੇ ਕਰਮ ਕਰਾ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਤੂੰ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਵੇਂ । ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਾਨਤਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਤੇਰੀ ਪਨਾਹ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੇਰਾ ਗ਼ਜ਼ਬ (ਪ੍ਰਕੋਪ) ਮੇਰੇ ਉੱਪਰ ਆਣ ਪਏ । ਰਹਿਮ ਕਰ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਤੇ ਅੰਤ ਦੀਆਂ ਬਲਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮੈਂਨੂੰ ਬਚਾ ਕਿ ਇਕ ਮਿਹਰ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇਰੇ ਹੀ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹੈ । ਆਮੀਨ (ਪਰਵਾਨ ਕਰ) ।

ਰੱਬ ਕਰੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੁਆਵਾਂ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਹੋਈਏ । ਇਹ ਰਮਜ਼ਾਨ ਸਾਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ 'ਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖੇ ਜੋ ਰੱਬ ਉੱਪਰ ਈਮਾਨ ਵਿੱਚ ਪੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਉਸ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਦੇ ਅਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਹਰ ਗੱਲ 'ਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ । ਸਾਡੇ ਕਰਮ ਨਿਰੋਲ ਰੱਬ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਆਸਥਾਵਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧਕੇ ਪੱਕੀਆਂ ਹੋਣ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚ ਰੱਬ ਦਾ ਸੱਚਾ ਪ੍ਰੇਮ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ । ਰੱਬ ਸਾਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਤੇ ਆਖ਼ਰਤ ਦੀਆਂ ਬਲਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚਾਏ ।

Khulasa Khutba 17.06.2016

Delivered By : Hadhrat Khalifatul Masih Vth (atba)

Summarized by : Majlis Ansarullah Bharat

Translated by : Shamshad Ahmad Eden, from Punjabi desk

From : Nazarat Nashr-o-Isha'at Qadian-143516, Distt. Gurdaspur, Punjab (INDIA)

Toll Free Shoba Noorul Islam-1800-3010-2131